

Osnovci u »Svijetu bajki«

SLAVONSKI BROAD, 8. travnja – Za trajanje manifestacije »Svijet bajki Ivane Brlić-Mažuranić« od 23. do 26. travnja Brod i okolice posjetiti će osnovci iz mnogih hrvatskih gradova, iz Zagreba, Požege, Nove Gradiške, Đakova, Koprivnice...U Turističku zajednicu u Brodu svaki dan pristižu upiti o programima »Svijeta bajki« i mogućnostima poduzimanja jednodnevnih izleta u brodsko Posavlje. Program »Svijeta bajki« sigurno će pratiti nekoliko tisuća osnovaca, jer osim za kazališne predstave škole su zainteresirane za razgledanje zanimljivosti Broda i okolice. Tu su prije svega kuća Ivane Brlić-Mažuranić, Šuma Striborova u Podvinju, ljetnikovac obitelji Brlić, ZOO u Rušćici, jezera Petnja i Ljeskove vode i Franjevački samostan. Tih dana za osnovce će biti devet kazališnih predstava, za koje je već prodano mnogo ulaznica. Predstave »Baka Mokuš« i »Unuk Sunce«, »Jagor« i »Tri praščića« prikazat će teatar »Zar ptica« iz Zagreba te Dječje kazalište »I. B. Mažuranić i kazalište za djecu »Sretni dani« iz Slavonskog Broda. (M. G.)

KNJIŽEVNO-TURISTIČKA BROŠURA O ZAGREBU

KLAGENFURT, 8. travnja – Ovih je dana u nakladi izdavačke kuće »Weiser Verlage« iz Klagenfurta izašla knjižica pod naslovom »Europa Erlsen Zagreb«. Riječ je o izdanju koje je sastavni dio niza u kojem se putem izbora književnih prijevoda prikazuju pojedini europski gradovi i pokrajine. Tako se najavljuju knjige o Berlinu, Dalmaciji, Dublinu, Furlaniji, Koruškoj, Krasu, Veneciji, Galiciji, Istri, Moravskoj, Pragu, Petrogradu, Trstu, Ljubljani, Amsterdamu, Donjoj Austriji, Barceloni, Bukureštu, Islandu, Laponiji, Moskvi, Provanu, Skotskoj, Tirolu u itd.

Zagreb u sjećanju: Spomenik Augustu Senoi

Knjiga o Zagrebu je malog formata i tvrdog uveza – taman za turiste, a sadrži 270 stranica s bilješkama o piscima. U knjizi o Zagrebu su naime pjesme i proze brojnih hrvatskih autora, ali i književni tekstovi autora brojnih drugih naroda. Svi su prevedeni na njemački. Takav književno-turistički pristup pojedinim gradovima i pokrajinama je vrlo zanimljiv.

Tim više što se u ovom slučaju mogu pročitati proze i pjesme na temu Zagreba, među ostalim, iz pera Miroslava Krležea, Cede Price, Augusta Šenoea, Ante Kovačića, Dragutina Tadijanovića, Ksavera Sandora Đalskog, Vjenceslava Novaka, Antuna Gustava Matoša, Dobriše Cesarića i Slavka Mihalića. (G. J.)

Radionica o kratkom filmu i videu

DUBROVNIK, 8. travnja – U organizaciji Instituta Otvoreno društvo i Art radionice Lazareti u Galeriji Otok upravo je završila radionica »Razvijanje projekta za kratki film i videu«.

Radionica je nastavak ciklusa programa »Art vikend u Dubrovniku« u kojoj je tijekom protekle tri godine predstavljen poseban program uz sudjelovanje istaknutih imena videoarta i eksperimentalnog filma kao što su Tomislav Gotovac, Breda Beban, Goran Trbuljak, Sanja Iveković, Vlado Zrnić, Vladimir Petek i drugi.

Uz prikazane filmove i video radove spomenutih autora, Art vikendi u Dubrovniku nudili su predavanja i

tribine uz nazočnost autora te posebna predavanja pojedinih inozemnih filmskih alternativnih projekata.

Nakana ove dubrovačke radionice je razvijanje projekata za pisce, redatelje i druge autore vizualne umjetnosti te posebice ovladavanje znanjem i umijećem ostvarenja individualnih video i filmskih projekata.

Polaznici radionice su studenti likovnih akademija iz Splita i Zagreba te nekoliko mladih umjetnika iz Dubrovnika. Kao dio radioničkog programa u Galeriji Otok u Pobijanovoj ulici prikazana je produkcija Atom-filma, odabir kratkih filmova nepoznatih autora. (D. M.)

Kultura & spektakli

OPERA

SOČNA SOLISTIČKA OSTVARENJA

HNK Ivana pl. Zajca u Rijeci / Premijera opere »Don Carlos« za Verdijevu godinu / Dirigent Miroslav Homen na čelu glazbene izvedbe u kojoj su najbolje pružili solisti

DAVOR SCHOPF

Opera Hrvatskoga narodnog kazališta Ivana pl. Zajca u Rijeci odabrala je za proslavu Verdijeve godine majstorovo remek-djelo, operu »Don Carlos« u njezinoj verziji u četiri čina, kako se najčešće izvodi. »Don Carlos« je po svemu velika opera, u Rijeci ga nije bilo četrdesetak godina, u Hrvatskoj ga se također ne može vidjeti već petnaestak godina, pa je zanimanje bilo tim veće, a i očekivanja koja se, međutim, nisu u potpunosti ispunila.

Dirigent Miroslav Homen postavio je glazbenoj izvedbi sigurne okvire zrelog verdijevskog stila u iskazivanju glazbene drame. Protagonistima je omogućio sočne pjevačke interpretacije što su ih oni, odreda rasnih, velikih glasova, uglavnom i ostvarili. S orkestrom nije u potpunosti ostvario suprotnije nijansiranje pojedinih ulomaka koji sadrže upravo simfoniziranu kakvoću. Zbor Riječke opere u današnjem trenutku, unatoč savjesne nastudiranosti materijala (zborovoda Krunoslav Kajdi), nema dostatnog glasovnog potencijala, a ni brojnosti za tu partituru. U prvnoj slici nedostajala je misteriozna potmulost redovničkog pjeva, a u četvrtoj slici sveopća snaga koja bi izrazila slavu vjeri i kruni, no tu su barem pripomo-

gli solisti. Scenski se predstava prometnula u jeftini spektakl. Krećući se između nemoštio postavljenih skupnih prizora, a naročito masovnog prizora u četvrtoj slici s naslaganim skupinama, nesceničnim statistima i povorkom krivovjernih, koja je ispala smiješna, te protagonistima kojima očito nije bio od pomoći, redatelj odnosno »redatelj scenograf« Dario Micheli nije načinio ništa. Zato se nameće pitanje tko je on i zašto ga se pozvala?

Proizašao iz Schillerove drame, Verdijev »Don Carlos« na libreto Josepha Meryja i Camilla du Locla kao rijetko koja opera donosi isprepletene snažne osobne drame petero glavnih likova od kojih nijedan ne nalazi razrješenje. Što sve tu nema: nadmetanje crkvene i svjetovne vlasti, borba za napredak, unutarnja borba likova protiv ljubavi koju osjećaju, obaveza prema dužnostima pod svaku cijenu, ideali koji se ne mogu ostvariti, a sve natrikivno stalnom prijetnjom mračne inkvizicije. Protagonisti su se doimali kao da bi glumački mogli pokazati više pod boljim vodstvom. Najbolji trenuci predstave bili su arije i dueti kada su pjevači bili prepunosti vlastitog kreativnosti. Michelijeva scenografija nije loša u pola-

zištu i zamisli, ali je siromašna u izvedbi. Kostimi s etiketom »Opera stage Erba« iz Coma i HNK Ivana pl. Zajca, prema idejnom rješenju Svetlane Kosilove, bili su stilski vjerni, ali su rijetko kojega izvođača na pozornici dobro odijevali. Kao da su radeni za druge ljude. Najlošije je prošla sopranistica Mirella Toić s prva dva kostima.

Konačno je na jednoj hrvatskoj opernoj pozornici umjetnik kao što je bas Ivica Šarić dobio priliku da ostvari vrhunsku ulogu iz svojega repertoara. Uloga kralja Filipa II. došla mu je u pravi trenutak. Pjevački je mnogo pokazao u vokalnemu nijansiranju, plemenitom fraziranju, ujednačenosti baršunastog glasa s lijepim dubinama. Veliku Filipovu ariju otpjevao je interpretativno dojmljivo i toplo. Izgledom i likom bliži stvarno vladarevo dobi nego kako ga je Verdi prikazao (Verdi je u »Don Carlosu« dosta mijenjao i svojim zamislama prilagodio povijesne činjenice), počeo je popuštati ne pod teretom godina, već pod teretom pesimizma apsolutističke moći i intimne nemoći. Autoritativnijim nastup i scenski stav još bi uvjerljiviji učinili Šarićeva Filipa.

Mezzosopranistica Nelli Manuilenko briljantno je otpjevanom arijom »O don fatale« postigla vrhunac predstave i vrhunac verdijanskog pjevanja. Tu se doista nema što reći, nego samo poželjeti da se ponovo čuje. No, u cjelini je izgledalo da publici, a ni sebi nije uspjela do kraja protumačiti lik princeze Eboli.

Sopranistica Mirella Toić u odličnoj formi ostvarila je još jednu majstorsku Verdijevu ulogu sa svim znanim atributima svojega belkanta pjevanja. Scenski je Elizabetu ocrtala tek s pokojim primadonskom manirov viška.

Tenor Ante Ivčić i bariton Valentin Enčev najbolje su vladali likovima Don Carlosa i Rodriga Pose, srdačni u nastojanjima i postupcima. U Ivčičevu pjevanju ima previše otvorenih tonova, a Enčev nije uspio održati mekoću pjevačke linije kako je predstava odmicala.

Bas Dinko Lupi kao Veliki inkvizitor ostvario je dojmljiv prizor dueta u suradnji s Ivicom Šarićem. Mladi bas Ozren Bilušić uspjeshno je s obećavajućim glasovno-pjevačkim potencijalom otpjevao Redovnika. Svježim glasom javila se sopranistica Ingrid Jambriško-Reljak u ulogama Tebalda i Glasa s neba, uz Davora Lešića u ulogama grofa Lerme i Glasnika.

Nakon 40-ak godina u Rijeci: Opera »Don Carlos« na pozornici HNK Ivana pl. Zajca

FILM

ZAGREB SE SJEĆA TILLE DURIEX

Kulturno informativni centar / Uz projekciju ciklusa filmova u kojima je glumila Tilla Durieux / Riječ je o glumici koja je surađivala sa značajnim redateljskim imenima

ZAGREB, 8. travnja – U suradnji Kulturno informativnog centra (KIC) i Goethe Instituta prošlog su tjedna u KIC-u, u sklopu manifestacije kojom je obilježena 30. godišnjica smrti njemačke glumice austrijskog porijekla Tille Durieux (Beč 1880. – Berlin 1971.), održane projekcije četiri filma u kojima je nastupila ta glumica. Riječ je o filmovima »Fritza Langa« »Zena na mjesecu« (1929.), Rolfa Hansena »Uskršnuće« (1958.), Ulricha Schamonia »Ono« (1965.) i Helmuta Kautnera »Posljednji most« (1953.). Tilla Durieux, nakon što je završila kazališnu školu »Arnau« u Beču, nastupala je u kazalištima u Olomouci, Wrocławu i Berlinu (Lessing-Theater). U sklopu svoje kazališne karijere, radila je s poznatim kazališnim redateljima poput Marie Reinhardt, Johanna Brahma i Vaclava Barnowskoga. Nakon uspona nacizma, emigrirala je 1933. godine i neko vrijeme boravila u Zagrebu, gdje se družila s hrvatskim intelektualcima i umjetnicima, te je na njih i utjecala.

Na filmu se pojavila u nekoliko zapaženih epizodnih uloga, a riječ je o filmovima iz njegovog i zvučnog razdoblja. Najglasovitiji film u kojem je nastupila jest svakako »Zena na mjesecu« glasilovitoga Fritza Langa. Film »Zena na mjesecu« ima i prilično važno mjesto u redateljskom opusu Fritza Langa. Naime, to je bio njegov posljednji nijemi film. Riječ je o svojevrsnom prototipu znanstveno-fantastičnih filmova u kojem se tematizira let na druge planete. Zanimljivo je da su na tome projektu surađivali i ondašnji vodeći raketni stručnjaci Oberth i Ley.

»Ono« Ulricha Schamonia je redateljev prvi igrani film. Bavi se dilemama jednog nevjenčanog para i njihovu odnosu prema pobačaju, izveden dosljednim postupkom paralelne montaže. Raden je mjestimice u vedrom tonu, te je na taj način distanciran od problema, a upravo je zbog toga u početku izazvao vrlo proturječne ocjene i negativan odnos kritike i publike. Nakon nekog vremena postigao je golem uspjeh, dobio je nekoliko nagrada te je čak proglašen »začetnikom novoga njemačkog filma«. »Posljednji most« redatelja Helmuta Kautnera, u koje je također glumila Tilla Durieux, ističe se u njegovoj filmskoj karijeri nakon Drugoga svjetskog rata. Riječ je o vrlo angažiranom proturatnom filmu koji je nastao u koprodukciji ondašnje Zapadne Njemačke i Jugoslavije.

U sklopu ciklusa filmova Tille Durieux, u KIC-u je prikazan i dokumentarni film znanstvenog programa HRT-a pod nazivom »Tilla Durieux – Zahvala Zagrebu«, koji je snimljen 1994. godine. Ostvarili su ga kustos Muzeja grada Zagreba Slavko Šterk i redateljica Mira Wolf. U tome filmu sudjeluju i prisjećaju se suradnje i prijateljstva s Tilom Durieux: Mladen Raukar, Višnja Stahuljak, Vladimir Habunek, Velimir Hitić i Željko Markovina. Tilla Durieux je Zagrebu i našoj kazališnoj sredini ostavila dubok trag, te darovala zbirku umjetnina, koja je u filmu i predstavljena.

Bogata filmska i kazališna karijera: Tilla Durieux kao Klitemnestra u »Elektri«

GORAN JOVETIĆ

KAZALIŠTE

ZLO KAO NADAHNUĆE

Dramsko kazalište »Gavella« / Premijera djela Jeana Geneta »Sluškinje« / Režija, scenografija i odabir kostima Damira Zlatara Freya

Odvratnost i mučnina egzistencije: Iz predstave »Sluškinje«

Ljepota zločina mora otkupiti ružnoću i moju tuge, kaže Solange u kazališnom prijevodu »Sluškinje« Jeana Geneta iz 1947. godine, premijerno izvedene u subotu na pozornici Mamut scene Dramskoga kazališta »Gavella«, u režiji Damira Zlatara Freya. Spomenuta replika sažima poetiku Genetovoga dramskoga opusa, koji je toga autora s biografijom maloljetnog delinkventa, a potom kriminalca i zatvorenika, izbacila u orbitu francuskog avangardnog teatra.

Zlo kao iskupljenje, zakopano u čovjeku, čija je egzistencija uvijek jedna duga mučnina, odvratnost i odioznost bivanja, us trajno je nadahnjivalo Genetovo pero, koje je ispisivalo o istome, pjesnički nadahnut, čudesno, gotovo erotsko rečenice, inaugurirajući »drugačiji« scenski jezik.

Postajući važnost geste, koja u avangardnom teatru, nije puka dekoracija, nego izvor i povod govora, redatelj Damir Zlatar Frey, koji potpisuje scenografiju te odabir kostima, u prologu predstavi poslužuje se mimom. Tako na kičastu dvoetažnu pozornicu, prenatranu cvijećem, u fudelnarvom svečanom ugodaju mrtvačnice-spavaonice stižu otužna lica drame – sluškinje Solange i Claire te njihova mučiteljica Gospada. Njihov scenski ulazak kroz prozor, u znanstveno fantastičnoj maniri, naglašen je odlično odabranom mračnom i uznemirujućom glazbenom podlogom Hrvo-

ja Crnića Boxera. Već i činjenica što, po samoj autorovoj izvornoj zamisli, sluškinje glume muškarci, pridonosi grotesknosti ovoga komada u kojem situacija nadilazi važnost radnje.

Jer događajnost predstave je na izgled jednostavna. Dvije očajne i promašene, emocionalno osakaćene i sudbinski hermetične osobe, bez prošlosti i imalo budućnosti, na samom dnu društvene ljestvice, do srži preziru svoju autoritativnu gospodaricu Boreći te istodobno s privlačnošću njena društvena položaja, fascinirane nedostiznim bogatstvom i položajem, one upiru sve svoje životne snage, smišljajući načine kako bi ju likvidirale. Zamjenjujući svoj identitet s Gospodinom, u iluziji igre, preoblačeći se u Gospodine haljine i kiteći se biserima, ti dramski transvestiti, teatralno predočuju nekoliko mogućih scenarija ubojstva, koji će naposljetku uništiti Claire odvesti u olakšavajući suicid.

Cjelovito igranje predloška, bez itekako opravdanih većih »strihanja«, ovu uvjetno rečenu trodijelnu predstavu nepotrebno je proizvelo i u početku i u finalu. »Manje je više« postupak je koje bi »Sluškinje« spasilo od suvišnih ponavljanja istih glumačkih i mizanscenskih rješenja. Ovakvo su mladi glumci potrošili goleme količine energije, a najefektivniji i najkonzicijozni dio predstave ostaje onaj u kojem se sluškinje suočuju s Gospodom, što ju je s osobitim

patetičnim i tragikomičnim žarom odigrao Janko Rakoš. Redateljstvo, ponekad predoslovno isčitavanja Geneta, bez dopadljivog odmaka, tako je na rečenim mjestima usporilo, inače snažno zadani dinamizam drame. To se posebno odnosi i na ceremonije predodijavanja i obrednog gašenja svijeća te prenaplašenu upotrebu i razmjешtanje drugih scenskih rekvizita. Šteta je i što se više nije koreografski promišljalo i poradilo i na tjelensim kretanjima, koje su sve ostale u domeni glumačkog registra.

No, ono što svakako treba pohvaliti jest opća atmosfera predstave, koja je otvorila mogućnosti koketiranja s natruhama teatra »apsurdnog i odvratnog«.

Rakan Rushaidat na trenutke se preglumljivo posudujuću, pretjerano feminiziranu masku Gospede, dok je u interpretaciji Claire ponajbolje izrazio njenu slomljenu, skrušenost i gotovo pobožnu desperativnost. Solange Enesa Vejzovićica bila je sladunjava i uvjerljivo opak manipulatorna starija sestra, s pogodnim shizofrenim prijelazima i njansama lica koje je tumačila. No, kako je riječ o mladim glumcima i vrlo zahtjevnim ulogama, može se reći da su ih sva trojica duboko protudirali, podarivši nam dramske osobnosti, koja će ostati zaštitni znak ove predstave.

HELENA BRAUT

KONCERTI

IZNIMNA KLAVIRSKA VEČER

Koncertna dvorana Vatroslava Lisinskoga / Nastup pijanista Eugena Indjica u ciklusu Piano fortissimo

VIŠNJA POŽGAJ

Chopinova svira kao Poljak, Debussya kao Francuz, a Prokofjeva kao ruski majstor – to je samo jedna u nizu pohvala upućenih Eugenu Indjicu, pijanistu svjetskoga ugleda, učeniku i prijatelju slavnog Arthura Rubinsteina, laureatu triju pijanističkih natjecanja (Chopin 1970., Leeds 1972. i Rubinstein 1974.), izvanrednom gostu-profesoru na Konzervatoriji Sweelinck u Amsterdamu i izvrsnom tumaču Debussya, Stravinskoga i Chopina. I upravo su se ti skladatelji, uz Schumann, našli na programu njegova izvanrednog recitala u zagrebačkoj Konzertnoj dvorani Vatroslava Lisinskoga, održanog u subotu u sklopu ciklusa Piano fortissimo KDZ.

Prvi dio koncerta bio je u potpunosti posvećen djelima Frederica Chopina, lijepe posloženima u skladnu cjelinu počam od sanjarskog Nocturna u c-molu op. 48 br. 1, preko fantastične Balade u f-molu op. 52, Četiri mazurke op. 30 i Tri mazurke op. 63 do Scherza u cis-molu op. 39, koji je kao vrhunac toga dijela koncerta potvrdio Indjicevu reputaciju vrsnog interpreta svojeg omiljenog skladatelja. Uz njegovo intimo, salonsko muziciranje

mogli smo se opustiti i s užitkom prepusiti romantičnom ugodaju, kojemu je pridionijela lijepa tonska slika, uz naglašeni rubato.

Drugi dio koncerta donio je vrlo dojmljivu i do u tančine raščlanjenu izvedbu »Fantastičnih komada« op. 12 Roberta Schumanna. Tu je prvenstveno impresionalno umjetnikova sposobnost da izrazito muzikalno i prirodno slijedi tematska preplitanja, plastičnom i pulsirajućom, dakle živom i uzbuđujućom interpretacijom.

Završna točka večeri pripala je glasovirskoj verziji popularnog baleta »Petruška« Igora Stravinskoga. Čuli smo tri stavka te klavirske suite (Ruski ples, Kod Petruške i Sijam) koji su svojom ritmičkom pregnatnošću, akcentuacijom, prozračnošću sloga i finim dinamičkim nijansama pokazali još jednu kvalitetu Indjiceve umjetničke ličnosti: temperament i dramaturški pristup. Dakako da se sve to temelji na savršenim tehničkim predprijemcima umjetnika, uz temeljito analitičko i stilsko poniranje u srž glazbenog predloška. Izvrsan dojam o toj iznimnoj klavirskoj večeri, koja je završila ovacijama, dopunjen je s dva lijepa dodatka iz pera Claua Debussya i Frederica Chopina.